

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

УДК 336 012

Г.Г. ОСАДЧА,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій,
І.С. РУДЕНКО,
студентка, Національний університет харчових технологій

Оплата праці у 2016 році

У статті висвітлено економічну сутність поняття «заробітна плата», визначені фактори, що впливають на рівень оплати праці у 2016 році. Наведено дані про ставки утримань та нарахувань на заробітну плату у поточному році. Також розглянуто порядок нарахування лікарняних та відпускних. Визначено основні напрями удосконалення організації оплати праці з метою підвищення ефективності виробництва.

Ключові слова: заробітна плата, лікарняні, відпускні, утримання, нарахування.

А.Г. ОСАДЧА,
к.э.н., Национальный университет пищевых технологий,
И.С. РУДЕНКО,
студентка, Национальный университет пищевых технологий

Оплата труда в 2016 году

В статье освещена экономическая суть понятия «заработная плата», определены факторы, влияющие на ее уровень в 2016 году. Приведены данные о ставках удержаний и начислений на заработную плату в текущем году. Также рассмотрен порядок начисления больничных и отпускных. Определены основные пути усовершенствования организации оплаты труда с целью повышения эффективности производства.

Ключевые слова: заработная плата, больничные, отпускные, удержания, начисления.

A. OSADCHA,
c.e.s., National University of Food Technologies,
I. RUDENKO,
student, National University of Food Technologies

Wages in 2016

The article highlights the economic substance of the term "wages", the factors affecting the level of pay fees in 2016. The data on the rates of withholding and payroll tax this year. Also the procedure for calculation of hospital payments and vacation payments. The main ways of improving the organization of wages in order to increase production efficiency.

Keywords: salary, hospital payments and vacation payments, calculation and deduction of wages.

Постановка проблеми. Економічні перетворення, які здійснюються в Україні протягом останніх років спрямовані на реформування господарського механізму адекватного ринковій економіці. Виробництво кожної країни і кожної галузі залежить від ряду факторів. Такими факторами є кадри, праця та її оплата. В цілому ефективність функціонування підприємства залежить від показника продуктивності праці. На зростання

продуктивності праці впливає система оплати праці, тому що вона є стимулюючим фактором для росту кваліфікації праці, підвищення технічного рівня виконаної роботи. Зі зростанням продуктивності праці створюються реальні умови для підвищення рівня оплати праці. При цьому засоби на оплату праці необхідно використовувати таким чином, щоб темпи росту продуктивності праці на підприємстві випереджали темпи

росту її оплати. В зв'язку з цим стан оплати праці на кожному підприємстві має стратегічне значення.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. В наш час багато уваги приділяється розробці та пошуку оптимальних форм оплати праці. Ця проблема знайшла своє відображення в дослідженнях багатьох вчених, серед яких В.В. Адамчук, В.Н. Балкін, Б.М. Генкін, А.Л. Жукова, К.Ф. Березицька, Ф.Ф. Бутинець, С.В. Васильчак, В.Г. Золотогоров та інші.

Мета статті – дослідити економічну сутність поняття «заробітна плата», проаналізувати рівень утримань із заробітної плати та нарахувань на фонд оплати праці у 2016 році, розглянути сучасні форми та системи оплати праці на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. На кожному підприємстві в Україні має бути реальна й достовірна інформація про трудомісткість товарів та послуг, про нарахування заробітної плати та витрат на соціальні заходи.

Розмір оплати праці працівника залежить від складності та умов праці виконуваної ним роботи, професії, результатів праці та результатів господарської діяльності підприємства. Сутність поняття «заробітна плата» можна розглядати з різних позицій [2].

Наразі існує велика кількість трактувань сутності заробітної плати, що пояснюється різними науковими поглядами дослідників (див. табл.).

Згідно із Законом України «Про оплату праці» розрізняють: основну заробітну плату, додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати [2].

Згідно з П(С)БО 16 «Витрати» до складу елемента «Витрати на оплату праці» включаються заробітна плата за окладами й тарифами, премії та заохочення, матеріальна допомога, компенсаційні виплати, оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу, інші витрати на оплату праці [3].

Система оплати праці – це спосіб обчислення розмірів винагороди, що підлягає виплаті працівникам установи згідно зі здійсненими ними витратами праці або за результатами роботи.

Розрізняють такі основні форми тарифної системи оплати праці:

- погодинна – це оплата праці за одиницю часу згідно з тарифною ставкою;
- відрядна – це оплата праці за кількість виконаної роботи і розцінку за одиницю продукцію.

Класифікація форм оплати праці наведена на рис. 1.

Дослідження поняття «заробітна плата» у літературних джерелах

№ п/п	Автор	Визначення
1	Закон України «Про оплату праці»	Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [2]
2	Брезицька К.Ф.	Заробітна плата – це плата за працю, а її величина – це ціна праці, яка визначається на ринку праці в результаті взаємодії попиту на конкретні види праці і її пропозицію [11]
3	Бутинець Ф.Ф.	Заробітна плата – оплата праці найманих працівників, яка виражає перетворену форму вартості і ціни робочої сили [12]
4	Дубовська О.В.	Заробітна плата – це грошовий вираз вартості і ціни робочої сили, який виплачується працівникові за виконану роботу або надані послуги і спрямований на мотивацію досягнення бажаного рівня продуктивності праці [13]
5	Золотогоров В.Г.	Заробітна плата – сукупність виплат в грошовій (валютній) і (або) натуральній формі, отриманих робітником (нарахованих йому) за певний період часу (день, місяць, рік) [14]
6	Калина А.В.	Заробітна плата – це частина доданої вартості у грошовій формі, яка в результаті його розподілу надходить працівникам залежно від кількості і якості затраченої ними праці [15]
7	Мочерний С.В.	Заробітна плата – це грошове вираження вартості і ціни товару робоча сила та частково результативності функціонування робочої сили [16]

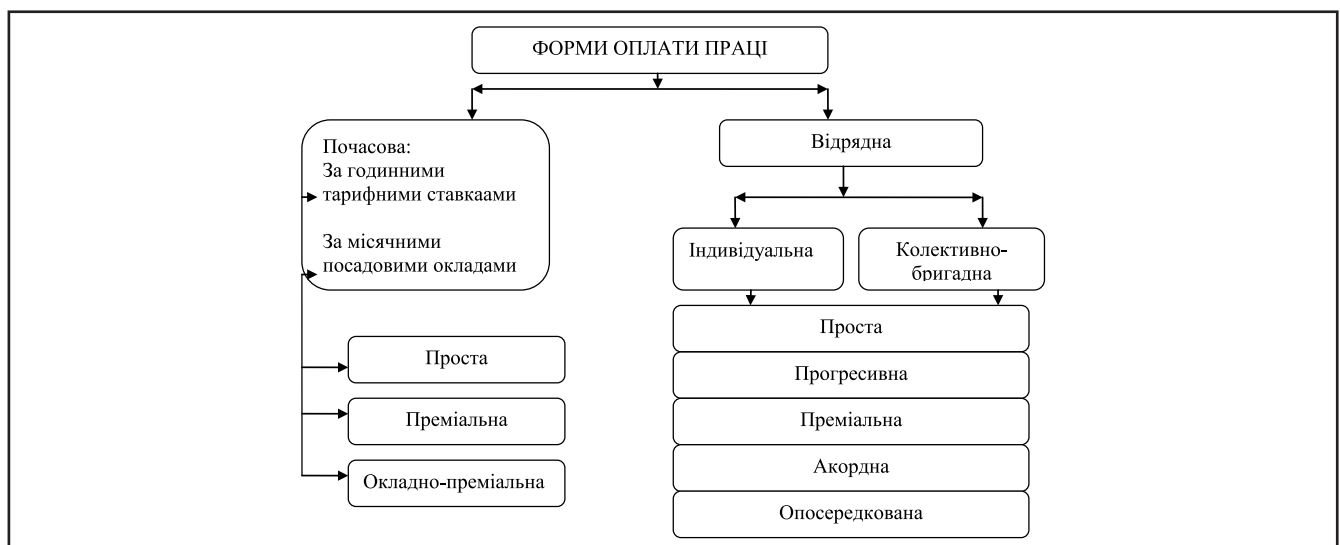

Рисунок 1. Класифікація форм оплати праці

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

Мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за календарний місяць за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може проводитися оплата. Мінімальна зарплата – 2016 в Україні, по місяцях: із січня по квітень – 1378 грн., з травня по листопад – 1450 грн., з грудня – 1550 грн.

Для оцінки розміру заробітної плати найманих працівників застосовують показник фонду оплати праці – це і буде складати витрати на оплату праці. До фонду оплати праці відносяться нарахування найманим працівникам у грошовій та натуральній формі (оцінені у грошовому вираженні) за відпрацьований та невідпрацьований час, який підлягає оплаті, або за виконану роботу незалежно від джерела фінансування цих виплат.

Фонд оплати праці включає такі складові:

- основна заробітна плата;
- додаткова заробітна плата;
- інші заохочувальні та компенсаційні виплати;

У цілому на загальний рівень заробітної плати впливає багато різноманітних факторів, які можна поділити на зовнішні (фактори оточення) та внутрішні (фактори підприємства), що наведено на рис. 2.

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 №909–VIII були внесені зміни до Закону №2464–VI, які торкнулись і розмірів нарахування ЄСВ [6].

З 1 січня 2016 року нарахування єдиного внеску для платників, зокрема установ і організацій органів місцевого самоврядування, встановлюється у розмірі 22% до визначеної ст. 7 Закону №2464–VI бази нарахування єдиного внеску.

У разі якщо у цих випадках база нарахування єдиного внеску не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід, сума єдиного внеску розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід (прибуток), та ставки єдиного внеску. Виняток становить заробітна плата, яка нараховується працівникам–інвалідам. Для них ставка залишилася без змін на

рівні 8,41%. Скасовується утримання ЄСВ із доходів і визначення класу професійного ризику для роботодавців та відповідні перевірки з боку Фонду соцстрахування щодо правильності такого визначення. Максимальна величина місячного доходу, на який нараховується ЄСВ, становитиме 25 прожиткових мінімумів (раніше – 17), тобто:

- з 01.01.2016 – 34450 грн. (25 Ч 1378 грн.);
- з 01.05.2016 – 36250 грн. (25 Ч 1450 грн.);
- з 01.12.2016 – 38750 грн. (25 Ч 1550 грн.).

При цьому, якщо база нарахування ЄСВ не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід, сума ЄСВ, як і раніше, розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід (прибуток), та ставки ЄСВ (22%).

Як і раніше, якщо підприємець – платник єдиного податку є інвалідом або пенсіонером за віком та отримує відповідну пенсію або соціальну допомогу, він звільняється від обов'язку сплати ЄСВ. База для нарахування ЄСВ залишилася без змін.

Військовий збір залишився без змін та протягом 2016 року повинен утримуватися в розмірі 1,5% від нарахованої заробітної плати за усіма видами нарахувань. Винятком є допомога по вагітності та пологах. З неї військовий збір не утримується.

Нагадаємо, що в 2015 році з доходу, який не перевищував десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, утримувався податок на доходи фізичних осіб за ставкою 15% та за ставкою 20% – з більшої суми доходу. У 2016 році застосуватиметься базова ставка 18% до усієї бази оподаткування, незалежно від її розміру (п. 167.1 ПКУ). Відтак відмінено обов'язок подавати річну декларацію фізичними особами, якщо протягом податкового (звітного) року оподатковували доходи нараховувалися одночасно двома або більше податковими агентами і при цьому загальна річна сума таких оподатковуваних доходів перевищує 120 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року.

Відтак базовий розмір ПСП у 2016 році становитиме 689 грн.

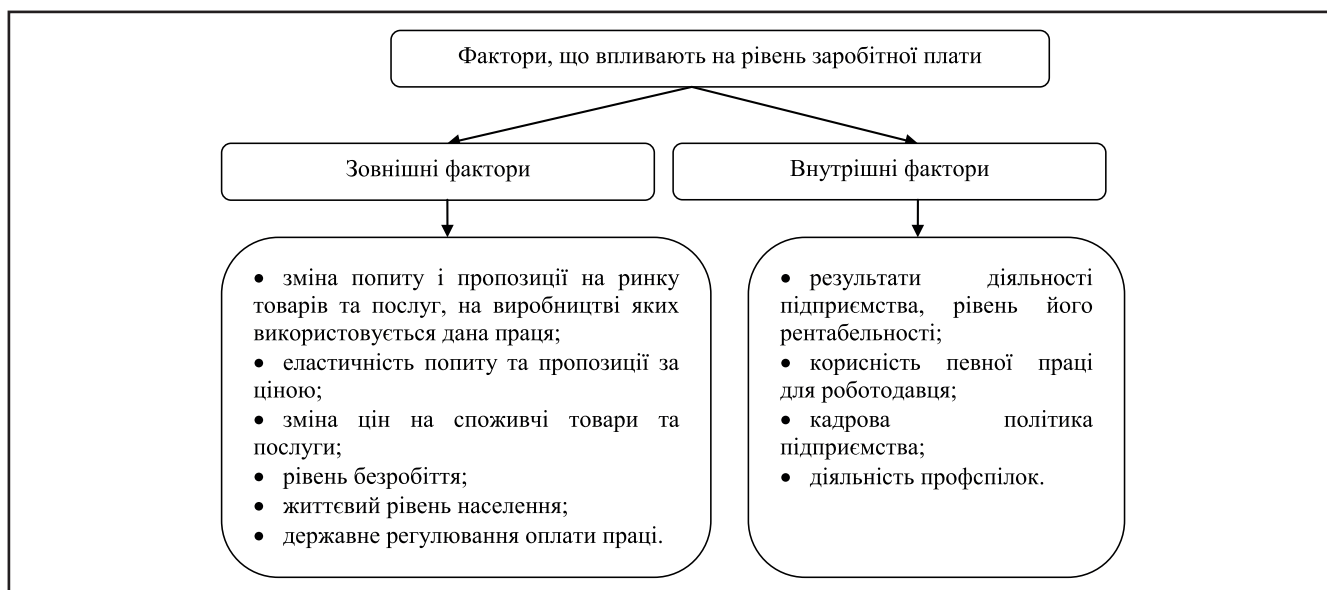

Рисунок 2. Фактори, від яких залежить рівень заробітної плати

Конституцією України (ст. 45) передбачено право кожного працюючого на відпочинок. Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки [8].

Відпустка – це тимчасове звільнення від роботи для відпочинку. Право на відпустку не залежить від місця роботи, форми власності підприємства, посади, системи оплати праці, тривалості та періодичності робочого часу, терміну трудового договору. Заробітна плата працівника на час відпустки виплачується не пізніше ніж за 3 дні до її початку. У разі звільнення працівника йому виплачується грошова компенсація за невикористані дні відпустки. Щорічна основна відпустка надається працівникові тривалістю не менше як 24 календарні дні за відпрацьований робочий рік починаючи з дня укладання трудового договору. Розрахунок відпускних здійснюється так:

1) заробітну плату за попередні 12 місяців ділимо на кількість календарних днів за мінусом святкові дні (355 днів). Це буде розрахована середньоденна заробітна плата;

2) середньоденну заробітну плату множимо на кількість днів відпустки. Це і буде становити загальну суму відпускних.

Лікарняні – найпоширеніші виплати, які працівник має право отримати від роботодавця та держави. Загальний порядок дій при виплаті лікарняних: перші п'ять днів тимчасової непрацездатності (лікарняного) оплачуються за рахунок роботодавця (оплата за перші п'ять днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів роботодавця). Лікарняні за всі наступні дні оплачуються за рахунок Фонду соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності (допомога по тимчасовій непрацездатності).

Витрати на оплату праці відображаються у фінансовій звітності підприємства. Сума заборгованості за відрахуваннями до Пенсійного фонду, на соціальне страхування, на страхування від нещасних випадків та ін. відображається у статті Балансу «Поточні зобов'язання за страхуванням», а саме у рядку 1625. Сума заборгованості підприємства з оплати праці працівникам свого підприємства (на дату складання Балансу) відображається у статті «Поточні зобов'язання з оплати праці» у рядку 1630. Основними розпорядчими документами відносно особового складу та оплати праці є: особова картка, алфавітна картка, наказ (розпорядження) про прийняття на роботу, наказ (розпорядження) про переведення на іншу роботу, наказ (розпорядження) про надання відпустки, наказ (розпорядження) про припинення трудового договору (контракту), табель обліку використання робочого часу, розрахунково-платіжна відомість, розрахунково-платіжна відомість (зведена).

Рахунок №66 «Розрахунки з оплати праці» призначений для обліку розрахунків за всіма видами оплати праці: заробітної плати, премій, виконання громадських обов'язків та ін.

Для обліку розрахунків по оплаті праці використовують два субрахунки:

- 661 «Розрахунки за заробітною платою»;
- 662 «Розрахунки з депонентами».

Облік розрахунків за виплатами працівникам здійснюється в журналах №5 і №5А.

Для складання Журналів 5 і 5А використовуються дані первинних документів, накопичувальних відомостей та інших журналів.

Висновки

Основним і визначальним елементом роботи підприємства є працівник з його вмінням і кваліфікацією, ставленням до праці. Аналіз, дослідження поняття оплати праці дало нам можливість визначити поняття заробітної плати, отже заробітна плата – це винагород, зазвичай, у грошовому вираженні, яка виплачується працівникові за виконану роботу, необхідна для подальшого існування людини та спроможності надалі працювати. Дослідивши оплату праці у 2016 році, можна відмітити незначне зростання її мінімального рівня. Також понесли зміни і відсоткові ставки утримань та нарахування на заробітну плату.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» ВР від 16.07.99 №996–XIV зі змінами та доповненнями. [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.95 №108/9, зі змінами і доповненнями // ВВР. – 1995. – №4. – С. 2–22. [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://law.dt-kt.com/?p=2202>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №16 «Витрати» від 31.12.99 №318 [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №26 «Виплати працівникам» від 28.10.2003 №601 [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 (МСБО 19). Виплати працівникам ASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 [Електрон. ресурс] Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_011
6. Закон України від 24.12.2015 №909–VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/909-19>
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755–VI [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96–ВР [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
9. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 24.03.95 №88. [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>
10. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2013 – 688 с.
11. Брезицька К.Ф. Аналіз сучасних систем оплати праці в зарубіжних країнах / К.Ф. Брезицька // Управління розвитком. – 2011. – №8(105). – С. 30–31.
12. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». – 3-тє видання доповнене і перероблене. – Житомир: ЖІТІ, «Руга», 2002. – 554 с.
13. [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=68627>
14. Золотогоров В.Г. Энциклопедический словарь по экономике. – Минск: Польша, 1997.
15. Калина А.В. Економіка праці / А.В.Калина – К.: МАУП, 2009. – 272 с.
16. Мочерний С.В. Політична економія: навч. посіб. / С.В. Мочерний – К.: Знання-Прес, 2006. – 687 с.